

3

Здоров'я, реабілітація та догляд

Інформація для біженців з інвалідністю та їхніх родичів від проекту Empowerment Now та групи NOW! Nicht Ohne das Wir

Які права я маю в Німеччині?

Чимало біженців з інвалідністю та їхні родичі, опинившись у Німеччині, стикаються з серйозною проблемою: як їм отримати підтримку та допомогу? У них виникає безліч запитань щодо системи надання допомоги в Німеччині. Вони також хочуть знати, які права вони мають на отримання підтримки та допомоги. Але часто вони не можуть знайти жодної інформації про це рідною мовою.

Ось чому ми розробили шість інформаційних брошур дев'ятьма мовами. Вони містять інформацію про ваші права на отримання підтримки та про різні види допомоги. А також відповідь на питання про систему надання допомоги в Німеччині. «Яку інформацію я хотів(-ла) б отримати, опинившись у Німеччині?» Саме це питання було ключовим для нас під час укладання цих інформаційних брошур.

Ви не самотні!

У Німеччині є чимало консультаційних центрів. Тут ви можете отримати консультацію. Ви можете завжди розраховувати на підтримку!

Чому варто звернутися до консультаційного центру?

У консультаційних центрах вам допоможуть з оформленням заяви на отримання допомоги, а також у разі відхилення вашої заяви. Після консультації ви краще зрозумієте свої потреби та можливості, і зможете отримати відповідну допомогу.

Консультаційні центри

[Додаткова незалежна консультація з питань залученості \(Ergänzende unabhängige Teilhabeberatung, EUTB\)](#)

[Консультаційні центри з питань міграції при благодійних організаціях](#)

У вирішенні питань, пов'язаних із медичним обслуговуванням, медичною реабілітацією та доглядом, вам допоможе [Незалежна служба консультування пацієнтів Німеччини \(Unabhängige Patientenberatung, UPD\)](#).

Ви також можете звернутися до асоціацій осіб з інвалідністю, управління соціального забезпечення (Sozialamt), агентства зайнятості (Agentur für Arbeit) або відомства у справах інтеграції інвалідів (Integrationsamt). Часто вони знаходяться поруч із вашим місцем проживання.

У багатьох федеральних землях існує ще більше консультаційних служб. Найкраще дізнатися про них за місцем свого проживання.

Здоров'я, реабілітація та догляд

Кожен, хто мешкає в Німеччині, має право на базове медичне обслуговування. До складу базового медичного обслуговування входить: лікування, ліки, лікарські та допоміжні засоби, лікування в стаціонарі та стоматологічне лікування.

Особи з інвалідністю також отримують пільги на медичну реабілітацію та догляд. Ці пільги є частиною пільг на залученість. Пільги на залученість мають правове підґрунтя: допомогу на соціальну адаптацію (Eingliederungshilfe), яка міститься в Дев'ятій частині Кодексу соціального права (SGB IX). Так називаються соціальні пільги, які призначені для того, щоб особи з інвалідністю могли самостійно визначати свій спосіб життя та бути залученими до суспільного життя. Їхня участь має бути рівноправною. Що означає «рівноправний»? Це означає, що особи з інвалідністю повинні мати таку ж можливість брати участь у житті суспільства, як і особи без інвалідності.

Однак для біженців існує своя особливість: пільги в сфері охорони здоров'я, реабілітації та догляду залежать від їхнього статусу перебування та тривалості перебування в Німеччині. Біженці з інвалідністю часто запитують себе: «Які пільги в сфері охорони здоров'я, реабілітації та догляду пропонуються в Німеччині? На які з цих пільг я маю право з урахуванням мого статусу перебування та тривалості перебування?» Саме цим темам присвячена ця брошура.

Безоплатне медичне обслуговування

Чи можу я отримати безоплатне медичне обслуговування?

Ви отримаєте безоплатне медичне обслуговування, якщо ви проходите процедуру надання притулку або якщо у вас є відтермінування депортації і ви перебуваєте в Німеччині менше 36 місяців. У цьому випадку застосовується наступне:

- Перед кожним відвідуванням лікаря ви подаєте заяву до управління соціального забезпечення (Sozialamt) або до центру для тимчасового розміщення біженців (Erstaufnahmeeinrichtung) про отримання талона на безоплатне відвідування лікаря. Талон на безоплатне відвідування лікаря може бути дійсним лише протягом певного періоду часу.
- У деяких федеральних землях ви отримаєте не талон на безоплатне відвідування лікаря, а **електронну медичну картку біженця**. З цією медичною картою ви звертаєтесь до лікаря. Незважаючи на те, що у вас є картка, ви не підлягаєте медичному страхуванню. Ви отримаєте тільки найнеобхідніше лікування гострих захворювань та болю (**§ 4 та § 6 Закону «Про матеріальну допомогу прохачам притулку»**). Лікарка або лікар виставить рахунок управлінню соціального забезпечення (Sozialamt).
- Якщо вам потрібні ліки, то ви отримаєте рецепт на ліки в клініці. Ліки можна отримати за рецептом в аптеці. Ліки для вас є безоплатними.

Електронна медична картка біженця

З медичною картою біженця ви можете отримувати медичне обслуговування без потреби звертатися за талоном на безоплатне відвідування лікаря до управління соціального забезпечення (Sozialamt).

Ви звертаєтесь з картою до лікаря й отримуєте лікування в клініці. Витрати на лікування клініка стягне за допомогою картки.

Медична картка біженця схожа на картку медичного страхування. Але на зворотному боці немає відображення європейської картки медичного страхування.

Право на медичне обслуговування згідно з § 4 та § 6 Закону «Про надання допомоги шукачам притулку»

Під час вагітності та пологів ви отримаєте доступ до медичної допомоги, профілактичних обстежень, акушерської допомоги та ліків. Однак доступ до стоматологічного лікування ви отримаєте тільки у випадку, якщо у вас виникне біль. Управління соціального забезпечення (Sozialamt) може схвалити додаткові пільги, якщо вони є необхідними з медичної точки зору або сприяють збереженню вашого здоров'я. Для отримання таких пільг слід звернутися із заявою до управління соціального забезпечення. При цьому ви повинні вказати вагомі причини, чому вам потрібне лікування. Найкраще додати висновок від лікаря, якщо він у вас є.

Ви також отримаєте безоплатне медичне обслуговування, якщо ви проходите процедуру надання притулку або якщо у вас є відтермінування депортації і ви перебуваєте в Німеччині менше 36 місяців. У цьому випадку застосовується наступне:

- Через 36 місяців ви отримаєте медичну картку біженця. Ця картка дає право на розширений спектр медичних послуг. Після цього ви будете отримувати майже ті ж самі послуги, що і за обов'язковим медичним страхуванням.
- Картку видає лікарняна каса (Krankenkasse). Ви можете обрати лікарняну касу на свій розсуд. Реєстрація в лікарняній касі здійснюється управлінням соціального забезпечення (Sozialamt). Але ви ще не є членом лікарняної каси, і у вас ще немає медичного страхування. Лікарняна каса стягує кошти за ваше медичне обслуговування з управління соціального забезпечення.
- Якщо лікар або лікарка призначить вам ліки, то ви доплачуєте вартість ліків в аптеці. Ви сплачуєте щонайбільше 10 євро за медикамент. За ліки для дітей віком до 18 років не потрібно нічого доплачувати.

Навіть якщо у вас є статус біженця, ви є особою, яка має право на притулок або на додатковий захист або ви маєте посвідку на тимчасове перебування відповідно до § 24 Закону «Про порядок перебування іноземних громадян», ви отримаєте безоплатне медичне обслуговування.

- Якщо ваше клопотання про надання притулку було задоволено, то ви отримаєте посвідку на тимчасове перебування від імміграційної служби (Ausländerbehörde). Якщо ви були змушені тікати з України через війну, то ви можете отримати посвідку на тимчасове перебування з метою тимчасового захисту згідно з § 24 Закону «Про порядок перебування іноземних громадян».
- Якщо вам не вистачає коштів, то ви можете щомісяця отримувати допомогу громадянина (Bürgergeld) від центру зайнятості (Jobcenter) або соціальну допомогу (Sozialhilfe) від управління соціального забезпечення (Sozialamt). Ці кошти ви повинні щомісяця використовувати для оплати витрат на проживання.

- Якщо ви отримуєте допомогу громадянина (Bürgergeld), то ви застраховані на випадок хвороби. Центр зайнятості (Jobcenter) зареєструє вас у лікарняній касі (Krankenkasse) та сплачуватиме ваші внески. Лікарняну касу ви можете обрати самостійно.
- Якщо ви отримуєте соціальну допомогу (Sozialhilfe), то зареєструйтеся в обраній вами лікарняній касі (Krankenkasse). Тоді ви будете там застраховані. Управління соціального забезпечення (Sozialamt) сплачуватиме ваші внески. Але для цього потрібно звернутися із заявою.
- Ознайомтеся з [переліком](#) лікарняних кас (Krankenkassen), у яких ви можете зареєструватися. Не знаєте, яку лікарняну касу (Krankenkasse) обрати? З цього приводу вас проконсультує [Центр консультування споживачів](#).

Зверніть увагу: усний перекладач під час проходження лікування

- Вам потрібен усний перекладач на прийомі у лікаря або в лікарні? Тоді спочатку зверніться із заявою про відшкодування витрат на усного перекладача. Хто покриватиме витрати, залежить від вашої посвідки на тимчасове перебування. Зверніться до консультаційного центру, щоб вам допомогли із оформленням заяви.
- Ви на прийомі у лікаря або в лікарні і потребуєте усного перекладача? Безоплатна екстрена служба перекладачів [TRIA:PHON](#) може вам допомогти. Співробітники та співробітниці розмовляють арабською, болгарською, фарсі, дарі, польською, румунською, українською, російською, турецькою та в'єтнамською мовами.
- На сайті Apotheken-Umschau ви можете переглянути багатомовний [ілюстрований словник](#) із піктограмами та номерами екстрених служб. Словник доступний арабською, німецькою, англійською, французькою, урду, фарсі, українською та російською мовами.

Медична реабілітація

Що входить до складу медичної реабілітації?

Особи з інвалідністю мають право на пільги на медичну реабілітацію. Медична реабілітація регулюється § 42 частиною IX Кодексу соціального права. До її складу входять процедури, спрямовані на підтримку або поліпшення стану здоров'я осіб з інвалідністю.

Медична реабілітація проводиться медичними фахівцями. До складу реабілітації входить лікування лікарськими засобами в таких галузях медицини, як-от

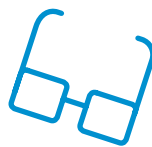
- фізіотерапія,
- ерготерапія,
- голосотерапія, логопедія, мовотерапія та ковтальна терапія.

До складу реабілітації також входить забезпечення допоміжними засобами, як-от

- засобами для корекції зору,
- слуховими апаратами,
- ортопедичними засобами.

Рання підтримка дітей з інвалідністю також є частиною медичної реабілітації. Рання підтримка має на меті забезпечити дитині та її родині якнайкращу підтримку. Діти мають право на ранню підтримку до того, як підуть до школи.

Лікарі та лікарки, а також реабілітаційний центр приймають рішення, якого лікування потребує людина.

Чи маю я право на медичні реабілітаційні процедури?

Так, якщо у вас є статус біженця, ви є особою, яка має право на притулок або на додатковий захист або ви маєте посвідку на тимчасове перебування відповідно до § 24 Закону «Про порядок перебування іноземних громадян» і застраховані в державній медичній страховій компанії. При цьому мають бути дотримані наступні вимоги:

- процедура необхідна в медичних цілях.
- процедура була призначена лікарем і схвалена надавачем послуг.

Шукачки та шукачі притулку (Asyl), а також особи з відтермінуванням депортації, які перебувають у Німеччині понад 36 місяців, також можуть отримати пільги на медичну реабілітацію. Для цього їм необхідно звернутися із заявою до управління соціального забезпечення (Sozialamt). Після цього управління соціального забезпечення (Sozialamt) перевіряє, чи дотримані вимоги.

Однак ви не маєте права на отримання медичних реабілітаційних пільг, якщо ви перебуваєте протягом перших 36 місяців свого перебування в Німеччині та проходитье процедуру надання притулку. Але є один виняток: вам конче необхідна ця процедура, адже це єдиний спосіб зберегти ваше здоров'я. Навіть у цьому випадку ви можете звернутися до управління соціального забезпечення (Sozialamt) із заявою про отримання пільг на медичну реабілітацію.

Надавачами послуг із медичної реабілітації можуть бути:

- лікарняні каси (Krankenkassen)
- управління соціального забезпечення (Sozialamt)
- організації, відповідальні за допомогу в соціальній адаптації (Eingliederungshilfe)
- управління у справах молоді (Jugendamt)

Для отримання інформації про лікарські та допоміжні засоби перегляньте брошуру [Система допомоги для людей з інвалідністю](#).

Допомога по догляду

Мені потрібен догляд. Чи можу я отримати підтримку від держави?

Кожен, хто потребує догляду, може отримати допомогу по догляду (§ 61 частини XII Кодексу соціального права). Допомога по догляду є частиною соціальної допомоги (Sozialhilfe). Це соціальна пільга, за допомогою якої держава підтримує людей, які

- не в змозі самостійно оплачувати свій догляд та
- не мають права на державне страхування на випадок потреби в догляді.

Управління соціального забезпечення (Sozialamt) прораховує так звану фінансову потребу людини. При цьому враховується дохід та майно членів вашої родини з домогосподарства особи, яка потребує догляду.

Яка існує допомога по догляду?

- Здійснення медичного догляду (прийом ліків, зміна пов'язок, ін'єкції)
- Базовий догляд (особиста гігієна, харчування, пересування)
- Підтримка у веденні домашнього господарства (покупки, приготування їжі, прибирання оселі)
- Допоміжні засоби для догляду

Хто має право на допомогу по догляду?

Дійсно, шукачі та шукачки притулку, а також особи з відтермінуванням депортації, які перебувають у Німеччині менше 36 місяців, не мають права на допомогу по догляду. Але є один виняток: людина може зберегти своє здоров'я тільки за допомогою допомоги по догляду, іншої можливості у неї немає. У такому випадку людина може звернутися до управління соціального забезпечення (Sozialamt) із заявою про надання допомоги по догляду. Однак управління соціального забезпечення (Sozialamt) також перевіряє, чи може людина самостійно оплачувати свій догляд. Управління соціального забезпечення (Sozialamt) сплачуватиме допомогу по догляду тільки в тому випадку, якщо у вас і членів вашої родини немає коштів або їх недостатньо для того, щоб оплачувати витрати самостійно.

Кожен, хто подав заяву про надання притулку і перебуває в Німеччині щонайменше 36 місяців, може звернутися до управління соціального забезпечення (Sozialamt) із заявою про надання допомоги по догляді. У цьому випадку управління соціального забезпечення (Sozialamt) також перевіряє, чи може особа самостійно оплачувати свій догляд. Особи зі статусом біженця, особи, які мають право на притулок або на додатковий захист або особи, які мають посвідку на тимчасове перебування відповідно до § 24 Закону «Про порядок перебування іноземних громадян», також мають право на допомогу по догляді. Розрізняють два види допомоги по догляді:

Допомога по догляді за рахунок каси страхування на випадок потреби у догляді

Деякі люди мають обов'язкове медичне страхування та страхування на випадок потреби в догляді. Вони звертаються до каси, яка здійснює страхування на випадок потреби в догляді, із заявою про надання допомоги по догляді. Однак вони мають право на страхові виплати в рамках страхування на випадок потреби у догляді тільки в тому випадку, якщо

- вони були застраховані на випадок потреби в догляді щонайменше 24 місяці протягом останніх десяти років, що передують поданню заяви
- та сплачували внески у касу страхування на випадок потреби в догляді.

Ви звертаєтеся до каси, що здійснює страхування на випадок потреби в догляді, із заявою про надання допомоги по догляді. Однак каса страхування на випадок потреби в догляді сплачує тільки фіксовану суму за допомогу по догляді. Якщо цих коштів недостатньо, то управління соціального забезпечення (Sozialamt) може доплачувати за допомогу по догляді. Для цього особа, яка потребує догляду, подає до управління соціального забезпечення (Sozialamt) додаткову заяву про надання допомоги по догляді.

Допомога по догляді від управління соціального забезпечення

Ви маєте обов'язкове медичне страхування, але сплачували внески до каси страхування на випадок потреби в догляді

У вас є питання щодо догляду?

Зверніться до консультаційного центру з догляду. Там ви отримаєте безоплатну консультацію, інформацію з питань догляду та форми заяв.

Ви можете скористатися функцією пошуку на сайті Центру [якості у сфері догляду](#), щоб знайти консультаційні центри з догляду поблизу вас.

менше 24 місяців? Тоді ви ще не маєте права на допомогу по догляду від каси страхування на випадок потреби в догляді. В цьому випадку вам слід звернутися до управління соціального забезпечення (Sozialamt) із заявою про надання допомоги по догляду.

Хто визначає мою потребу в догляді?

Управління соціального забезпечення (Sozialamt) або каса страхування на випадок потреби в догляді визначає вашу потребу в догляді на основі певних критеріїв. На підставі цього управління або каса визначає ваш ступінь потреби в догляді (Pflegegrad) і схвалює вашу заяву про надання допомоги по догляду або виплати з каси страхування на випадок потреби в догляді. Ви вважаєтесь таким, що потребуєте догляду, якщо вам майже постійно або постійно потрібна допомога в повсякденних справах.

У Німеччині потреба людини в догляді вимірюється за п'ятьма ступенями потреби в догляді (Pflegegrad). Ступінь потреби в догляді (Pflegegrad) свідчить про те, наскільки людина є самостійною та наскільки вона обмежена в своїх можливостях. Крім того, ним визначаються пільги, на які людина має право. Чим вищий ступінь потреби в догляді (Pflegegrad), тим більше право на отримання допомоги по догляду.

- **Ступінь потреби в догляді 1:** незначне обмеження самостійності
- **Ступінь потреби в догляді 2:** значне обмеження самостійності
- **Ступінь потреби в догляді 3:** важке обмеження самостійності
- **Ступінь потреби в догляді 4:** найважче обмеження самостійності
- **Ступінь потреби в догляді 5:** найважче обмеження самостійності з особливими вимогами до догляду

Обсяг допомоги по догляду, яку ви зможете отримувати, залежить від того, до якої категорії ви віднесені за ступенем потреби в догляді (Pflegegrad).

Як отримати ступінь потреби в догляді (Pflegegrad)?

Зверніться до каси страхування на випадок потреби в догляді або управління соціального забезпечення (Sozialamt) із

заявою про надання допомоги по догляду. Після цього установа призначить експерта або експертку з Медичної служби лікарняних кас (Medizinischer Dienst der Krankenkassen, MDK). Ця особа визначить вашу потребу в догляді. Для цього вона домовиться з вами про зустріч.

Представник(-ця) MDK відвідає вас вдома та оцінить вашу ситуацію. Для цього вона дослідить шість сфер вашого життя. Вона перевірить,

- чи можете ви піклуватися про себе,
- чи можете ви приймати ліки,
- чи можете ви підтримувати лікування,
- чи можете ви організувати свій повсякденний спосіб життя та спілкування з іншими людьми,
- чи можете ви самостійно спілкуватися,
- наскільки ви мобільні
- та які у вас проблеми з поведінкою та психічним здоров'ям.

Важливо: ви повинні якомога точніше описати експерту або експертці свої проблеми, навіть якщо це неприємно для вас. Наприклад, ви описуєте свої проблеми з особистою гігієною та пранням, харчуванням, приготуванням їжі або покупками, відвідуванням установ, відомств, лікарів, терапевтів, спілкуванням із людьми, які там працюють, або з відвідуванням родичів та друзів, або з відвідуванням заходів. Ви можете попросити довірену особу бути присутньою під час розмови. Вона може доповнити ваш опис своїми спостереженнями.

Після відвідин експертка або експерт складає висновок про потребу в догляді. У ньому буде викладена оцінка вашої потреби в догляді та ступінь вашої потреби в догляді (Pflegegrad). Тоді висновок експерта надсилається до управління соціального забезпечення (Sozialamt) або до лікарняної каси (Krankenkasse). Після цього ви отримаєте висновок про потребу в догляді та повідомлення про призначення догляду. Ви отримаєте обидва документи в письмовій формі протягом двох тижнів. Вам призначили ступінь потреби в догляді (Pflegegrad)? Який ступінь потреби в догляді (Pflegegrad) у вас є? Залежно від ступеня вашої потреби в догляді (Pflegegrad), ви одразу здобуваєте право на отримання допомоги по догляді.

Ви можете обрати між допомогою по догляду, що надається **службою догляду за хворими та грошовою допомогою на догляд**. Ви будете отримувати грошову допомогу на догляд, якщо за вами доглядає приватна особа.

Якщо ви не згодні з рішенням, винесеним у висновку про потребу в догляді, то ви можете звернутися із запереченням протягом одного місяця.

В рамках серії « **Інформація для біженців з інвалідністю та їхніх родичів** » вийшли такі брошури:

Перші кроки після прибуття до Німеччини – інформація про найважливіші контактні пункти після прибуття до Німеччини

Система допомоги для людей з інвалідністю – інформація про пільги на залученість, порівняння соціальних пільг із пільгами на залученість, оформлення заяви на отримання допоміжних засобів, визнання інвалідності

Здоров'я, реабілітація та догляд – корисна інформація про право на медичне обслуговування, реабілітацію та догляд, а також про систему лікарняних кас

Система допомоги для членів родин із дітьми з інвалідністю – інформація про право на шкільну освіту, пільги на догляд та підтримку

Соціалізація та мовні курси – перелік пільг, які сприятимуть вашій соціалізації в Німеччині. Інформація про інтеграційні курси, житло, пристосоване для осіб з інвалідністю, та особистого помічника

Оформлення та отримання пільг – усе, що потрібно знати про найважливіші державні пільги та як їх оформити

Хто такі «ми»?

Ми – це проєкт під назвою «Empowerment Now», втілений організацією «Handicap International», а також самопредставники та самопредставниці від організації «NOW! Nicht Ohne das Wir». Ми прагнемо полегшити біженцям з інвалідністю та їхнім родичам доступ до інформації. Члени групи «NOW! Nicht Ohne das Wir» на власному досвіді відчули, як важко отримати підтримку та допомогу в Німеччині. Саме тому вони хочуть поділитися своїми знаннями. Зокрема, і з вами.

Про групу «NOW! Nicht Ohne das Wir»:

«NOW! Nicht Ohne das Wir» – це група самопредставництва для біженців з інвалідністю. Ми самі є біженцями і маємо інвалідність. З моменту нашого прибуття до Німеччини ми зіткнулися з різними перепонами. Але в нашій групі ми знаходимо розуміння і солідарність. Ми зміцнюємо один одного і разом працюємо над створенням інклюзивного суспільства. Ми прагнемо, щоб біженці з інвалідністю та їхні родини могли жити в Німеччині краще.

Група самопредставництва

«NOW! Nicht Ohne das Wir» підтримується організацією «Handicap International» в рамках проєкту «Empowerment Now».

Про проєкт «Empowerment Now»

В рамках проєкту «Empowerment Now» організація «Handicap International» підтримує самопредставництво біженців з інвалідністю та їхніх родичів. Разом із групою «NOW! Nicht Ohne das Wir» ми відстоюємо права та інтереси біженців з інвалідністю. Ми виступаємо за те, щоб потреби біженців з інвалідністю систематично враховувалися – від забезпечення житлом і доступу до безбар'єрних мовних курсів та інтеграції на ринку праці.

Спонсори проєкту «Empowerment Now»:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Migration, Flüchtlinge und Integration
Die Beauftragte der Bundesregierung für Antirassismus